

**PERSEPSI PELAJAR 1 MALAYSIA TERHADAP
KURSUS HUBUNGAN ETNIK:
SATU KAJIAN DI UUM**
*(1 MALAYSIAN STUDENTS' PERCEPTIONS OF ETHNIC
RELATIONS COURSES: A STUDY AT UUM)*

Muhamad Amar Mahmad
Kolej Sastera dan Sains
Universiti Utara Malaysia

Abstrak

Kursus Hubungan Etnik yang diperkenalkan sejak tahun 2006 di Insituti Pengajian tinggi (IPT) adalah satu usaha untuk menangani masalah hubungan etnik yang sering menjadi isu dalam pembangunan negara. Kursus tersebut adalah sebagai medium nasional ke arah mewujudkan integrasi dalam kalangan etnik yang pelbagai latarbelakang kepercayaan dan budaya. Namun begitu, perbezaan etnik sudah tentu akan mewujudkan perbezaan persepsi yang pelbagai dalam kalangan pelajar. Sekiranya situasi ini berlaku sudah tentu penawaran kursus tersebut tidak mencapai matlamatnya. Objektif utama kajian ini adalah untuk mengkaji persepi pelajar berdasarkan pengaruh faktor etnik terhadap penawaran kursus ini. Instrumen kajian dibentuk sendiri oleh pengkaji berdasarkan kepada objektif kursus ini. Responden telah dipilih secara rawak seramai 300 orang yang terdiri daripada para pelajar kursus Hubungan Etnik semester kedua tahun 2013/2014 di Universiti Utara Malaysia. Hasil kajian mendapati faktor etnik turut mempengaruhi perbezaan persepsi antara pelajar terhadap penawaran kursus Hubungan Etnik meskipun tidak ketara. Bagi mengatasi perbezaan ini, maka pihak kerajaan

hendaklah memperluaskan konsep asas kursus ini kepada pelajar bermula sejak di alam persekolahan lagi.

Kata kunci: Persepsi, kursus hubungan etnik, etnik, Universiti Utara Malaysia.

Abstract

Ethnic Relations course was introduced in 2006 at the Institution of Higher Learning (IPT) is an effort to address the problem of ethnic relations are often an issue in developing countries. This course is a simple country towards integration among different ethnic backgrounds and cultural beliefs. However, ethnic differences will undoubtedly create a different perception differences among students. If this occurs, it will offer courses that do not meet its objectives. The main objective of this study was to investigate the perceptions of students with ethnic factors affect the supply of this course. Instruments developed by the researchers based on course objectives. Respondents were randomly selected 300 students from second semester courses 2013/2014 Ethnic Relations in UUM. The results showed that ethnic factors also influence the perception of differences between students in Ethnic Relations course offerings, although not significantly. To overcome these differences, the government should develop the basic concepts of the course to students at the school started again.

Keywords: Perception, ethnic relations course, ethnic, Universiti Utara Malaysia.

Pengenalan

Negara Malaysia sinonim dengan masyarakat majmuk kerana rakyatnya terdiri daripada pelbagai kaum, bahasa, identiti, agama dan sebagainya. Masyarakat majmuk dalam konteks Malaysia telah banyak dikaji oleh para sarjana dan telah didokumentasikan (Purcell, 1967; Freeman, 1960). Istilah majmuk ini telah diperkenalkan pada awalnya oleh J.S. Furnival (1948) dalam kajiannya tentang masyarakat di Burma dan Indonesia yang merujuk kepada ciri-ciri perpecahan dan

konflik antara kumpulan etnik bawah satu sistem pemerintahan atau politik. Kepelbagaian masyarakat sudah tentu akan mewujudkan multi budaya, multi agama dan multi bahasa. Perbezaan ini harus difahami dan dihayati oleh setiap mereka yang bergelar rakyat negara Malaysia. Pelanggaran isu sensitif disebabkan sikap tidak ambil peduli oleh sesuatu kaum boleh mengundang malapetaka sebagaimana yang berlaku dalam peristiwa 13 Mei 1969.

Justeru, inisiatif kerajaan telah memperkenalkan kursus Hubungan Etnik bawah Kementerian Pendidikan Malaysia untuk dijadikan subjek teras kepada seluruh Institusi Pengajian Tinggi Awam. Kursus ini diharapkan dapat memberi pemahaman kepada mahasiswa dan mahasiswi supaya tidak timbul perasaan etnosentrik, stereotaip dan prejudis dalam kalangan mereka, walaupun berlainan kaum, agama, bahasa dan sebagainya. Bukan setakat itu sahaja, apabila mereka bergelar graduan suatu hari nanti mereka akan bertindak sebagai agen kerajaan dalam membantu ke arah mencapai agenda kerajaan menerusi gagasan 1 Malaysia sebagai satu formula bagi mencapai Wawasan 2020.

Oleh hal yang demikian, maka kajian menganalisis persepsi pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik dari sudut faktor etnik di Universiti Utara Malaysia Sintok Kedah.

Objektif Kajian

Tujuan penyelidikan ini adalah untuk menganalisis pengaruh faktor etnik terhadap kursus Hubungan Etnik dalam kalangan pelajar Universiti Utara Malaysia Sintok Kedah. Faktor etnik yang dimaksudkan ialah etnik Melayu, Cina, India dan lain-lain yang terdiri daripada Siam, Sikh dan sebagainya sudah tentu akan memberi sudut pandang yang berbeza.

Latar Belakang Permasalahan Kajian

Lahirnya kepelbagaian kaum di Malaysia sehingga kini adalah kesan daripada campur tangan kolonial British dalam struktur sosiopolitik

dengan memperkenalkan dasar kemasukan migran Cina dan India tanpa sekat. Namun begitu, menurut Shamsul Amri Baharuddin (2012) permulaan masyarakat majmuk secara tidak langsung sudah berlaku sejak zaman Kesultanan Melayu Melaka lagi dengan kedatangan mereka tanpa dipaksa. Ekoran daripada itu, maka pedagang-pedagang dari Arab, India dan China dan negara-negara lain bebas berdagang dan berinteraksi dengan penduduk Tanah Melayu yang membentuk masyarakat Baba dan Nyonya, Melayu berketurunan Arab dan Melayu berketurunan India.

Sebenarnya bermula sejak dekad kedua abad ke-20, Semenanjung Tanah Melayu telah merubah landskap masyarakatnya yang terdiri daripada masyarakat majmuk yang cukup kompleks (Tregonning, 1967). Rentetan daripada itu, maka populasi masyarakat terus berkembang biak akhirnya menjadi suatu masyarakat yang melahirkan aneka ragam manusia dari sudut budaya, agama, sosial dan sebagainya. Ekoran tersebut, maka isu-isu yang melibatkan sensitiviti harus diberi perhatian yang sewajarnya oleh etnik-etnik yang mendiami Malaysia bagi mengekalkan keharmonian tidak kira dalam konteks kelas atasan, pertengahan atau bawahan.

Pada masa yang sama, usaha kerajaan ke arah menjadikan pendidikan sebagai wadah integrasi telah ditonjolkan dengan memperkenalkan kursus Hubungan Etnik di seluruh IPTA di Malaysia khususnya pelajar universiti. Langkah kerajaan ini adalah untuk menyemai dalam kalangan mahasiswa supaya konsep relativiti budaya benar-benar difahami dan dihayati, dan bukan hanya sebagai memenuhi keperluan kursus di universiti. Penilaian kebudayaan sesuatu bangsa harus diukur menerusi kebudayaannya sendiri (Herskovits, 1948). Apabila sifat relatif ini sudah menyerap masuk sebagai prinsip dalam kehidupan individu, maka sifat etnosentrisme tidak akan bertapak lagi dalam diri mereka. Hal ini demikian kerana golongan inilah yang akan memacu pentadbiran negara pada masa akan datang, sama ada hala tuju yang dibawa bersifat kemajmukan atau sebaliknya. Dalam Islam pun, aspek kemajmukan ini sangat diambil kira tanpa meminggirkan etnik tertentu dari segi penafian hak dalam kalangan mereka (Jabatan Kemajuan Islam Malaysia, 2005).

Dalam perkembangan yang sama, menurut menteri di Jabatan Perdana Menteri, iaitu Tan Sri Joseph Kurup dalam sidang akhbar selepas merasmikan Persidangan ke-3 Pemantapan Citra Kenegaraan menyatakan bahawa modul Hubungan Etnik yang digunapakai di seluruh universiti di Malaysia juga perlu diperkenalkan pada peringkat sekolah rendah. Hal ini demikian kerana tidak semua pelajar akan menjejaki kaki ke menara gading dan sekiranya tidak dimulakan pada peringkat ini, mana-mana pelajar yang tercicir sudah tentu akan terlepas daripada mendapat pendedahan tersebut. Gesaan ini dibuat setelah melihat sejak akhir-akhir ini, isu-isu sensitif mula dicituskan oleh pihak yang tidak bertanggungjawab seperti isu penggunaan kalimah Allah oleh penganut Kristian untuk diguna pakai dalam agama mereka (*Sinar Harian*, 19 Januari 2014). Sedangkan kalimah tersebut adalah merupakan kalimah suci bagi agama Islam dan umat Islam dan tidak boleh digunakan atau disamakan dengan agama-agama bukan Islam yang lain (Majlis Fatwa Kebangsaan, 2019, <http://www.e-fatwa.gov.my>). Selain itu juga, isu kepala babi yang diletakkan di pintu masjid Nurul Iman di Rawang Selangor pada 2 Februari 2012 juga mencetuskan lagi satu fenomena yang sepatutnya tidak berlaku. Ini merupakan suatu bentuk provokasi ke arah sentimen perkauman dan keagamaan (*Sinar Harian*, 19 Januari 2014).

Justeru, dengan langkah kerajaan menerusi Kementerian Pelajaran, memperkenalkan Kursus Hubungan Etnik sebagai kursus teras dan mesti lulus sebagai syarat bergelar graduan adalah merupakan langkah tepat. Walaupun kerajaan bersungguh-sungguh untuk menjadikan mata pelajaran tersebut sebagai medium nasional, namun sejauh mana kursus tersebut mampu menarik minat para pelajar dalam memenuhi impian negara perlu diberi perhatian. Faktor ini menentukan keberkesanan kursus yang ditawarkan sama ada dapat mencapai objektif atau sebaliknya.

Kemunculan perbezaan dari sudut persepsi dalam kalangan pelajar pelbagai etnik sudah tentu akan wujud. Tambahan pula, pelajar-pelajar di universiti mempunyai latar belakang aliran persekolahan yang berbeza-beza. Harapan kerajaan agar kursus tersebut menjadi wadah integrasi kaum dalam kalangan pelajar universiti akan menemui kegagalan sekiranya kursus tersebut dipandang sepi oleh

beberapa etnik dan aliran persekolahan yang berlainan. Barangkali bagi pelajar etnik Melayu mereka seronok dengan kursus ini kerana isi kandungannya banyak menyentuh tentang keistimewaan dan hak-hak orang Melayu, bahasa Melayu, agama Islam dan kedudukan raja-raja Melayu dalam konteks perlembagaan Malaysia. Sebaliknya, pelajar etnik lain memandang kursus ini secara berat sebelah kerana seolah-olah tidak ada kesamarataan yang diberikan sedangkan mereka juga rakyat Malaysia.

Persoalan berkenaan isu-isu tersebut akan menentukan suasana hubungan etnik pada masa hadapan dan bergantung kepada bagaimana persoalan tersebut dapat dileraikan (Ratnam, 1969). Dapatan kajian yang telah dilakukan oleh Hamidah Abd Rahman, *et al.* (2011) ke atas pelajar Universiti Teknologi Malaysia (UTM) mendapati tahap hubungan antara etnik sangat sederhana dalam semua lapangan kecuali dalam melakukan perbincangan yang berkaitan dengan pembelajaran. Ekoran daripada itu, dengan memperkenalkan Kursus Hubungan Etnik kepada semua pelajar pelbagai etnik diharapkan mereka dapat memahami dan akur segala yang telah termaktub dalam perlembagaan Malaysia. Hal ini kerana, berdasarkan kepada kontrak sosial yang telah dipersetujui bersama sebelum menuntut kemerdekaan. Menurut Salleh Buang (2007), sejak kebelakangan ini, ada pihak yang cuba mendesak supaya kontrak sosial itu dihapuskan atau dikaji semula. Antara bibit-bibit ke arah itu seperti tuntutan oleh Persekutuan Persatuan-Persatuan Lembaga Pengurus Sekolah Cina Malaysia (Dong Zon) ke atas pelaksanaan Pelan Pembangunan Pendidikan Malaysia (PPPM). Antara tuntutananya: Kerajaan hendaklah menghapuskan syarat-syarat yang dikenakan bagi pembinaan sekolah, menuntut agar kerajaan menanggung kos pembinaan dan tanah untuk sekolah Cina serta melaksanakan pelbagai polisi pendidikan berbanding dengan satu sistem yang diamalkan sekarang. Apa yang dituntut oleh pertubuhan-pertubuhan Cina ini membuktikan bahawa mereka benar-benar ingin menyisihkan terus kaum Cina dari arus sosial dan pembangunan negara ini. Tuntutan ini menurut Tan Sri Muhyiddin Yassin sebagai tentangan terhadap dasar nasional kerana (PPPM) adalah berdasarkan kepada Perlembagaan negara. Menurut Dong Zon juga, pelan tersebut adalah

suatu tindakan untuk memansuhkan sekolah jenis kebangsaan (SJK) (*Berita Harian*, 23 Ogos 2013).

Justeru, sekiranya aspek-aspek tersebut menjadi penghalang kepada keberkesanan pelajar dalam mencapai objektif kursus ini, maka sia-sialah hasrat kerajaan menerusi Kementerian Pengajian Tinggi untuk menanamkan sifat jati diri dalam kalangan pelajar tidak kira apa etnik sekalipun. Oleh hal yang demikian, permasalahan ini harus dirungkai dan diberi perhatian yang serius oleh semua pihak yang terlibat untuk mencari titik penyelesaiannya supaya kursus ini benar-benar dapat mengetepikan istilah bangsa Cina, Melayu, India dan lain-lain, tetapi kesemuanya adalah bangsa Malaysia selari dengan gagasan satu Malaysia yang diperkenalkan oleh Perdana Menteri pada 2 April 2009.

Dapatan Kajian

Populasi kajian ini melibatkan pelajar yang mengambil mata pelajaran Hubungan Etnik semester kedua tahun 2013/2014 di UUM. Dalam kajian ini seramai 295 pelajar dipilih secara rawak dan responden akan diklasifikasikan kepada empat kumpulan utama iaitu Melayu, Cina, India dan lain-lain. Bagi memperolehi sejumlah data yang bersumber daripada perpustakaan, digunakan metod penyelidikan kepustakaan. Selain itu juga, kaedah tinjauan juga dilakukan dengan menggunakan soal selidik. Kaedah ini dilakukan untuk mendapatkan respon daripada responden. Instrumen dalam soal selidik dibina sendiri oleh penyelidik dan disemak oleh pakar untuk mendapat pengesahan kemudian dilakukan kajian rintis untuk menentukan kebolehpercayaan instrumen tersebut.

Pengukuran gagasan ini dibuat dengan menggunakan skala Likert lima point, iaitu 1: Sangat Tidak Setuju, 2: Tidak Setuju, 3: Tidak Pasti, 4: Setuju dan 5: Sangat Setuju. Terdapat sejumlah 21 item soalan dengan sistem pemarkahannya mempunyai data komposit bagi menggambarkan persepsi pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik daripada rendah kepada tinggi. Soalan 10 dan 20 merupakan soalan yang berunsur negatif, manakala baki soalan lain adalah berunsur positif. Bagi soalan berunsur negatif pengkodan semula secara

'reversed' akan dilakukan supaya tekal dengan soalan yang berunsur positif. Data-data yang diperoleh dianalisis dengan menggunakan perisian *Statistical Package for the Social Science (SPSS) versi 19*. Kaedah yang digunakan adalah kaedah statistik deskriptif yang digunakan dalam bentuk kekerapan, peratusan, min dan sisihan piawai.

Majoriti responden yang terlibat dalam kajian ini terdiri daripada pelajar perempuan, iaitu seramai 223 orang (75.6%) berbanding pelajar lelaki seramai 72 orang (24.4%) sahaja. Daripada jumlah tersebut, lebih daripada separuh responden mendapat pendidikan di Sekolah Menengah Kebangsaan, iaitu sebanyak 166 orang (56.3%). Kemudian diikuti lepasan Program Diploma/Matrikulasi/Asasi seramai 97 orang (32.9%), Sekolah Menengah Agama seramai 18 orang (6.1%) dan Sekolah Menengah Jenis Kebangsaan (SMJK) paling sedikit, iaitu seramai 14 orang (4.7%) sahaja. Jika dilihat dari segi latar belakang kehidupan, tidak terdapat perbezaan yang sangat ketara antara responden, iaitu sejumlah 163 orang (55.3%) berasal daripada masyarakat luar bandar, manakala 132 orang (44.7%) berasal daripada masyarakat bandar. Dalam konteks pecahan kaum, majoriti daripada responden ini adalah berbangsa Melayu, iaitu sebanyak 198 orang (67.1%), diikuti bangsa Cina sebanyak 79 orang (26.8%), India sebanyak 9 orang (3.1%) serta bangsa lain-lain merangkumi Siam serta pelbagai etnik di Sabah dan Sarawak juga sebanyak 9 orang (3.1%). Rujuk jadual 4.1 di bahagian lampiran yang menunjukkan taburan maklumat deskriptif peribadi responden yang terlibat dalam kajian ini.

Kajian ini telah membahagikan kepada beberapa kelompok utama etnik, iaitu etnik Melayu, Cina, India dan lain-lain. Etnik lain-lain melibatkan seperti orang Asal, Siam, Sikh di Malaysia serta etnik-etnik yang terdapat di Sabah dan Sarawak. Dapatan kajian mendapati, tidak terdapat hubungan yang signifikan antara persepsi terhadap kursus hubungan etnik dengan pengaruh faktor etnik dalam kalangan pelajar ($f=.00$). Daripada keseluruhan responden tersebut, etnik Melayu mencatat nilai skor min yang tertinggi (min=87.70), diikuti etnik India yang kedua (min=87.33), dan lain-lain (min=84.00). Etnik Cina mencatatkan nilai skor yang paling rendah iaitu persepsi terhadap kepentingan kursus Hubungan Etnik yang ditawarkan ini (min=80.37). Rujuk jadual 4.2 di bahagian lampiran yang

menunjukkan skor min perbezaan persepsi berdasarkan pengaruh faktor etnik para pelajar terhadap kursus Hubungan Etnik.

Perbincangan

Dapatan tersebut menunjukkan bahawa min pelajar Melayu dan India dalam kursus Hubungan Etnik amat tinggi. Bagi pelajar Melayu, pengkaji melihat mereka memberi reaksi yang positif adalah disebabkan kursus ini mengandungi isi kandungan yang membincangkan tentang keistimewaan orang Melayu dalam konteks Perlembagaan Malaysia. Menurut Salleh Abas (1985), keistimewaan tersebut merangkumi perjawatan dalam perkhidmatan awam, pemberian biasiswa dan bantuan, atau lain-lain kemudahan pelajaran dan permit serta lesen yang diperlukan untuk perniagaan dan perdagangan. Selain itu juga, kursus ini menyentuh secara langsung tentang Islam dalam satu bab iaitu Islam dan hubungan etnik pada bab ketujuh serta menyentuh secara tidak langsung pada bab-bab yang lain. Iklim ini juga selari dengan hasil kajian yang dilakukan oleh Nazri Muslim *et al.* (2011) mengenai tahap penerimaan pelajar terhadap perlembagaan Malaysia di beberapa buah IPTA terpilih, iaitu UM, UKM, USM dan UPM. Hasil kajian mendapati, tahap penerimaan pelajar Melayu adalah yang tertinggi (67.4%), diikuti India (54.1%) dan yang terendah adalah Cina (38.4%). Justeru, untuk menjaga keharmonian hubungan antara etnik selain Melayu, maka isu-isu yang berkaitan dengan keistimewaan orang Melayu harus menggunakan pendekatan yang berhikmah. Pendekatan ini senada dengan pandangan Faridah Jalil (2007) yang mengingatkan bahawa isu Islam dan orang Melayu dalam perlembagaan sentiasa melalui pasang surut jika tahap penerimaan pelajar bukan Melayu tidak ditangani dengan baik. Hal ini kerana pelajar-pelajar tersebut akan menjadi pemimpin dan sudah tentu pandangan mereka akan mempengaruhi pemikiran sesebuah masyarakat.

Dalam konteks pelajar Cina, kelihatan seolah-olah mereka melihat kursus hubungan etnik ini hanya memihak kepada satu kaum sahaja, iaitu kaum Melayu manakala mereka tidak dilayan sama adil sebagai rakyat Malaysia. Selain itu, sifat etnosentrisme yang wujud dalam diri mereka dengan merasakan bangsa atau kebudayaan sendiri

dan memandang rendah bangsa dan kebudayaan lain (Ismail Yusoff, et al.). Jika dilihat perspektif sejarah perkembangan kebudayaan mereka, Kennedy (1994) menyatakan tamadun China telah diiktiraf sebagai tamadun yang terhebat dalam sejarah peradaban manusia terutama zaman kegemilangan Dinasti Ming. Kebanggaan orang Cina terhadap tamadunnya sangat menebal sejak turun temurun walaupun zaman berubah. Golongan ini pada suatu ketika dulu pernah menentang dasar-dasar yang dikatakan boleh memudaratkan identiti budaya mereka seperti isu bahasa dan sekolah Cina (Haris Md. Jadi, 1990). Menurut Purcel (1975) mereka juga mempunyai pengaruh yang kuat dalam agama mereka sejak berzaman, iaitu agama Buddha dan Taoisme. Selain itu satu agama lain yang dikatakan sangat berpengaruh kepada masyarakat Cina ialah ajaran Konfucius (Jeffrey Seow, 1999). Namun begitu, ahli-ahli sejarah menyatakan bahawa ajaran Konfucius bukanlah suatu agama kerana lebih kepada pemikiran politik dan pendidikan. Walau bagaimanapun, Smith (1998), mengatakan ajaran konfucius merupakan agama dengan alasan bahawa sesuatu cara hidup itu dikira agama. Jika dilihat kepada kandungan kursus hubungan etnik menunjukkan ada signifikannya dengan persepsi kaum Cina terhadap kursus ini berdasarkan kepada sejarah perkaitan yang kuat dalam beragama. Bukan setakat itu sahaja, malahan mereka juga menganggap Islam dan Melayu adalah perkara yang sama sehinggakan orang memeluk Islam dikatakan telah bertukar wajah kepada Melayu. Andaian ini berasaskan kepada kenyataan Lee Kam Hing dan Tan Chee-Beng (2000) yang menyatakan bahawa: *“The general rejection of Islam by Chinese Malaysians is not so much a rejection of the religion but disapproval of discarding Chinese identity.”*

Selain itu juga, etnik Cina sejak merdeka lagi mereka memandang sinis terhadap agama Islam walaupun dalam pelebagaan persekutuan Islam adalah agama rasmi. Menurut (Mahayuddin, 2001; Nuraisyah, 2006) persepsi yang negatif ini, disebabkan mereka menganggap bahawa agama Islam adalah agama mundur, ekstrim dan mengongkong. Hal ini diakui bukan hanya dalam kalangan pengkaji Melayu, bahkan turut dijelaskan sendiri oleh pengkaji Cina Muslim dan Cina (Mazuen, 2005; Ann Wang Seng, 2009; Lee & Tan, 2000). Persepsi-persepsi yang kurang baik tersebut seharusnya tidak wujud, kerana pelbagai usaha yang telah dilaksanakan oleh kerajaan ke arah

meningkatkan pemahaman terhadap Islam khususnya dalam kalangan bukan Islam. Buktinya, diperkenalkan amalan nilai-nilai murni dalam pekerjaan semasa era Tun Mahathir kemudian diteruskan lagi oleh Tun Abdullah Ahmad Badawi dengan sedikit penambahbaikan dan dibuat penjenaman baharu yang dikenali sebagai Islam Hadhari (Ahmad Atory Hussain, 2006). Selain itu, menurut Mohd Yusof (2003) pendekatan lain yang dilakukan adalah seperti memperkenalkan mata pelajaran moral, tasawwur dan Pendidikan Islam di sekolah-sekolah.

Pelajar India pula telah menunjukkan respon yang positif terhadap Kursus Hubungan Etnik berbanding dengan pelajar Cina, ini adalah disebabkan oleh budaya mereka ada persamaan dengan kaum Melayu. Menurut (Asmah Omar, 1975; Noresah Baharom, 2006) asimilasi konsep dan idea baharu dapat dilihat menerusi unsur pinjaman dan penyerapan daripada budaya dan bahasa India terutamanya bahasa Sanskrit dan sedikit bahasa Tamil ke dalam budaya dan bahasa Melayu. Contoh penyerapan daripada bahasa Sanskrit seperti bumi asalnya bhumi, bakti asalnya bhakti dan budi asalnya bhudi. Daripada bahasa Tamil seperti kendi asalnya kendii, peti asalnya petti dan kapal asalnya kappal. Menurut Hashim Musa (2000) pula, menjelaskan hubungan rapat antara India dan Melayu telah berlaku dalam tempoh sejarah yang cukup panjang. Hal ini dapat dilihat menerusi kesusasteraan Melayu lama seperti *Hikayat Merong Mahawangsa*, *Hikayat Pendawa Lima*, *Hikayat Maharaja Pikrama Sakti* dan lain-lain. Selain itu juga, menerusi kajian yang dilakukan oleh Mansor Mohd. Noor, *et al.* (2001) mendapati bahawa pelajar daripada kaum India tiada masalah dalam menjalinkan hubungan silang etnik dengan etnik lain sehingga sanggup berkongsi bilik dengan rakan etnik lain di institut pengajian tinggi.

Lantaran itu, walaupun Malaysia dikatakan sebagai sebuah negara yang aman dan harmoni dalam konteks negara kepelbagaian etnik berbanding dengan negara-negara lain, namun menurut beberapa sarjana seperti Shamsul Amri (2005) menyifatkan hubungan antara kaum di Malaysia sebagai tegang tetapi stabil, manakala Khoo Kay Kim (2007) berpandangan bahawa Malaysia berada dalam keadaan '*worrying and fragile state*'.

Rumusan

Kursus Hubungan Etnik ialah kursus yang sangat mustahak terutama dalam iklim Malaysia yang terdiri daripada kepelbagaian etnik. Berdasarkan kepada hasil dapatan tersebut menunjukkan bahawa persepsi pelajar terhadap kursus ini secara keseluruhannya sangat baik, cuma ada perkara-perkara yang perlu diberi perhatian supaya hasrat murni kerajaan untuk menjadikan kursus ini sebagai pemangkin kepada integrasi etnik dalam kalangan pelajar dapat direalisasikan. Jika diamati keseluruhan kursus Hubungan Etnik sangat relevan kerana bukan hanya menyentuh hal-hal kebudayaan dan kemasyarakatan semata-mata, bahkan turut membincangkan tentang hak-hak kepelbagaian kaum menurut perlembagaan Malaysia sebagaimana yang sudah disepakati sekian lama dalam kontrak sosial.

Bibliografi

- Ahmad Atory Hussain. (2006). Islam Hadhari: Suatu kesinambungan dasar penerapan nilai-nilai selepas era Tun Dr. Mahathir Mohamad. *Journal of Ethics legal and Governance*. Vol 2. (1-10).
- Ann Wan Seng. (2009). *Murtad: Jangan pandang sebelah mata*. Kuala Lumpur: MustRead.
- Asmah Hj. Omar. (1975). *Essays on Malaysian linguistics*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Berita Harian*. 23 Ogos 2013.
- Faridah Jalil. (2007). Perlembagaan Persekutuan menangani cabaran semasa dan mendatang. Dlm. Faridah Jalil (Peny.). *Undang-undang Malaysia: 50 tahun merentasi zaman*. Bangi: Fakulti Undang-undang Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Freeman, MB. (2006). *Society*. Australia: University of Wollongong.
- Furnivall, J.S. (1948). *Colonial policy and practise*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Hamidah Ab Rahman, et al. (2011). Kajian tinjauan hubungan etnik dalam kalangan pelajar tahun satu di kampus Johor Bahru, Universiti Teknologi Mara. *Jurnal Teknologi*. (54), 65-75.
- Hashim Hj. Musa. (2000). *Pemeriksaan tamadun Melayu Malaysia menghadapi globalisasi Barat*. Petaling Jaya: DJ Gemilang Sdn Bhd.
- Herskovits, M.J. (1948). *Man and his works: The sciences of cultural anthropology*. New York: Knopf.
- Ismail Yusof, et al. (2012). *Hubungan etnik*. Petaling Jaya: Pearson Malaysia Sdn Bhd.
- Jabatan Kemajuan Islam Malaysia. (2005). *Islam Hadhari: Satu penjelasan*. Kuala Lumpur: Jabatan Kemajuan Malaysia.
- Haris Md Jadi. (1990). *Etnik, politik dan pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Jeffrey Seow (Illustrator). (1999). *The complete analects of confucius*. Jil. 3. Singapore: Asiapac Books Pte Ltd.
- Kennedy, P. (1994). *Kebangkitan dan Kejatuhan Kuasa-Kuasa Besar*. Terj. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Khoo, Kay Kim. (2007). *The Making of Malaya, 1946–1955: The Fruits of Ethnic Cooperation*. Dlm. Voon Phing Keong (Ed.). *Malaysian Chinese and Nation Building: Before Merdeka and Fifty Years After*. Kuala Lumpur: Centre for Malaysian Chinese Studies.
- Lee Kam Hing & Tan Chee-Beng. (2000). *The Chinese in Malaysia*. Shah Alam: Oxford University Press.
- Majlis Fatwa Kebangsaan. Retrieved on 1st February 2019 from <http://www.e-fatwa.gov.my>.
- Mahayuddin Yahya. (2001). *Islam di alam Melayu*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mansor Mohd Noor. (2005). *Integrasi etnik di IPTA*. Pulau Pinang: Institut Penyelidikan Pendidikan Tinggi Negara.

- Mazuen Yahaya. (2005). *Islam pilihanku: Pengucapan syahadah 39 insan di Malaysia*. Kuala Lumpur: Karya Bestari Sdn. Bhd.
- Mohd Salleh Abas. (1985). *Unsur-unsur tradisi dalam perlembagaan Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd Yusuf Ahmad. (2003). *Pengajian Islam*. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Nazri Muslim, Nik Yusri Musa dan Ahmad Hidayat Buang. (2011). Hubungan etnik di Malaysia dari perspektif Islam. *Jurnal Kajian Malaysia*. Vol. 29.
- Noresah Baharom. (2006). *Jubli Emas Dewan Bahasa dan Pustaka*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Nuraisyah Chua Abdullah. (2006). *Kisah saya: Saudara baru*. Gombak: PTS Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Purcell, Victor. (1965). *Malaysia*. London: Thames & Hodson Ltd.
- Purcell, Victor. (1975). *The Chinese in Malaya*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Ratnam, K. J. (1969). *Communalism and the political process in Malaya*. Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Shamsul Amri Baharuddin. (2005). Islam Embedded: Religion and Plurality in Southeast Asia as a Mirror for Europe. *Asia Europe Journal*. 5(8): 159–178.
- Shamsul Amri Baharuddin. (2012). *Modul hubungan etnik*. Institut Kajian Etnik: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Sinar Harian*. 19 Januari 2014.
- Smith Jonathan Z. (1998). Religion, religions, religious, in critical terms for religious Studies. Edited by M.C Taylor, University of Chicago Press, Chicago, pp. 275-280.
- Tregonning, K.G. (1967). *A History of Modern Sabah (North Borneo 1881-1963)*. Kuala Lumpur: University of Malaya Press.

Lampiran

1. JADUAL 4.1

Jadual 4.1: Maklumat Deskriptif Peribadi Responden

Kategori	Kekerapan (n=295)	Peratus
<i>Jantina</i>		
Lelaki	72	24.4
Perempuan	233	75.6
Jumlah	295	100
<i>Tahap Pendidikan</i>		
SM Kebangsaan	166	56.3
SM (J) Kebangsaan	14	4.7
SMK Agama	18	6.1
Diploma/Matrikulasi/asasi	97	32.9
Jumlah	295	100
<i>Asal Tempat Tinggal</i>		
Luar bandar	163	55.3
Bandar	132	44.7
Jumlah	295	100
<i>Kaum</i>		
Melayu	198	67.1
Cina	79	26.8
India	9	3.1
Lain-lain	9	3.1
Jumlah	295	100

2. JADUAL 4.2

Jadual 4.2: Perbezaan persepsi pelajar berdasarkan faktor etnik

Etnik	Min	Sisihan piawai	F
Melayu	87.70	9.59	.00
India	87.33	7.69	
Lain-lain	84.00	12.53	
Cina	80.37	9.68	